

åtskiljas för att återvända först då konjunkturen åter voro för dem förmånliga. Så också nu. Herr Tokoi och hans meningsfränder ha anledning att också vid förevarande tillfälle påminna sig detta.

Ed. Lohi: Kun se ehdotus, jonka ed. Mäki teki puhemiehistön ehdotusta vastaan, oli niin tavattoman pitkä ja sisälsi monta asiaa, jotka minun nähdäkseni eivät ole mitenkään välittömästi yhteydessä tämän puhemiehen tekemän ehdotuksen kanssa, ehdottaisin minä, että istunto keskeytetäisiin tunnin ajaksi.

Puhemies: On tehty ehdotus, joka vaatii erikoisen päätöksen. Pyydän senvuoksi puhujia keskittämään keskustelun tähän.

Ed. Hänninen-Walpas: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Luopajarvi: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Lohen tekemää ehdotusta, mutta koska sitä jo kannatettiin, ei tarvitse minun sitä nyt uudistaa.

Keskustelu ed. Lohen tekemästä ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ehdotusta ei ole vastustettu. Hyväksyttäne?

Ehdotus hyväksytään.

Täysi-istunto keskeytetään tunniksi k:lo 7,43 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 9 i. p.

Ed. Ingman: Kuinka Venäjä tulee selviämään siitä tilasta, johon se nyt on joutunut, sitä emme tiedä, eikä onneksi ole meidän asiamme huolehtia siitä. Mutta Suomen eduskunnan velvollisuus on ponnistaa kaikki voimansa turvataksseen tässä asemassa Suomen kansan oikeutta ja vapautta. Ellei eduskunta sitä tee, ei sitä tee kukaan. Ja se on tämä, joka mielestäni tekee asemamme tällä kertaa niin erinomaisen vastuunalaiseksi. Mielestäni ei voi ajatella mitään pysyvistä asiain järjestämisestä nykyhetkellä, vaan on lähinnä huolehdittava vain siitä, kuinka me pääsemme lähipäivien ja lähiviikkojen yli. Sellaista

väliaikaista järjestelyä tarkoittaa se ehdotus, jonka puhemiehistö on tehnyt. Tämän ehdotuksen mukaan tulisi sen vallan käyttö, joka on ollut hallitsijan käytettävänä, kuulumaan eduskunnan luottamusmiehille. Eduskunta asettaisi kolme henkilöä tätä valtaa käyttämään. Eri virtaukset saattaisivat tulla valtionhoitajakunnassa edustetuiksi. Puhemiehistön ehdotus ei siis ole mikään luokka- tai puolue-ehdotus. (Vasemmalta: Porvarellinen diktatuuri!) On selvää mielestäni, että meidän, valmistaaksemme kansallemme pääsyn nykyisistä vaikeuksista, täytyy koettaa kulkea sovittelujen tietä, ja sovitteluksi ehdotukseksi on puhemiehistön ehdotus tarkoitettu. Korkein valta tulee sen mukaan toistaiseksi siirtymään eduskunnalle, joka antaa tämän vallan luottamusmiestensä käytettäväksi. Tätä ehdotusta vastaan ei myöskään mielestäni pitäisi Venäjän demokatialla olla mitään muistuttamista. Sehän on aivan selvää, että ilman korkeinta hallitusvaltaa maamme ei voi tulla toimeen vajoamatta anarkian tilaan. Meidän täytyy siis toistaiseksi ottaa kohtalomme omiin käsiimme. Me teemme tämän noudattaen niitä periaatteita, jotka valtiosääntömme sisältää. Jos me täten onnistumme säilyttämään rauhallisen menon maassamme läpi nykyisten vaikeiden aikojen, niin on se seikka, jota Venäjän demokratia toivottavasti pitää arvossa ja josta se on oleva meille kiitollinen. Minä näin'ollen edelleen asetun puhemiehistön ehdotuksen kannalle.

Mitä ed. Mäen ehdotukseen tulee, niin olen käsitellyt sen siten, että se tarkoittaa julistuksen antamista Suomen kansalle, ja tämän julistuksen valmistamista varten olisi asetettava toimikunta taikka valiokunta. Ed. Mäen ehdotus sisältää myöskin erinäisiä ohjeita siitä, mitä tuon julistuksen tulisi sisältää, ja siinä mainitaan useita tärkeitä asioita, sellaisia asioita, joiden suuresta merkityksestä tässä eduskunnassa tuskin on muuta kuin yksi mielipide. Onko se ratkaisu, jota ed. Mäki siinä suunnittelee, kaikin puolin onnellinen, se on asia, jota ei tässä tilaisuudessa ole tarvis käydä arvostelemaan. Mutta pääasia minulle on se, että siitä asemasta, mikä nykyään vallitsee, emme pääse julistuksella ja kaikkein vähimmin sillä, että asetamme toimikunnan, joka joskus saa julistuksen valmiiksi. Nyt tarvitaan tekoja eikä sanoja, ja sellaiseksi teoksi on puhemiehistön ehdotus tarkoitettu.

Ed. Alkio: Minäkin olen puhemiehistössä ollut kannattamassa sitä ehdotusta, joka täällä esiintyy puhemiehistön ehdotuksena. Mutta tänään kuultuani sen vastaehdotuksen, joka sosiaalidemokraattien puolelta on tehty, katson, että

täällä ei ole mahdollisuuksia saada läpiajetuksi sitä ehdotusta, jonka puhemiehistö on tehnyt. Senvuoksi pyydän kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että maalaisliittolaiset ovat alkuperäisesti olleet myöskin valtalain kannalla ja ovat sitä edelleen. Me olemme luopuneet valtalaista ainoastaan siitä syystä, ettei näyttänyt olevan edellytyksiä valtalain voimaansaattamiseen tavallisessa järjestyksessä. Nykyisessä tilanteessa, joka on syntynyt sen johdosta, että keisarin ja suuriruhtinaan valtuudet ovat joutuneet nyt Suomen eduskunnan käytettäviksi, on muodostunut asema sellaiseksi, että minun vakaumukseni mukaan, ja kaikkien meidän maalaisliittolaisten vakaumuksen mukaan, valtalaki ei ole enää tämän päivän kehityksen tasalla. Valtalaissa edelleen pidetään Venäjän vallan käytettäväksi Suomen sotilasasiat sekä myöskin ulkopoliittikka. Puhemiehistön ehdotuksella oli koetettu päästä siihen, että myöskin nämä asiat nyt jo selitettäisiin Suomen omiksi asioiksi. Kun kuitenkin se politiikka, jota sosialidemokraattinen puolue tässä asiassa edustaa, näyttää tähtäävän eräisiin toisiin pyrkimysperiin, on ilmeisesti selvää, että sosialidemokraattien taholta ei tällä kertaa tälle eduskunnan radikaalisemmalle ehdotukselle saada varsinaista kannatusta. Tästä syystä on mielestäni asia sellainen, että joka tapauksessa on kuitenkin saatava päätös, joka nykyisellä hetkellä jossakin määrin tyydyttää Suomen sosialidemokraattista puoluetta. Sellaisena ajattelen tehdä tässä ehdotuksen siitä, että valtalaki nyt saatettaisiin voimaan. (Vasemmalta: Se on jo saatettu voimaan.) Asian tällä asteella ollessa pyydän kuitenkin muuten vielä kiinnittää sosialidemokraattienkin huomiota siihen, että huolimatta siitä, että me täällä keskenämme taistelemme yhteiskunnallisista ja taloudellisista pyrkimysperistä, me olemme mielestäni tällä hetkellä sellaisessa tilanteessa tässä maassa, jolloin suomalaisten on ennenkaikkea löydettävä toisensa ja jätettävä toiseksi päiväksi ne taistelut, jotka meillä ovat keskinäisiä. Tämä on minun sanottava myöskin porvaristolle, sillä luokkataistelun vyöryt ovat joutuneet tämän nälkävuoden yhteydessä, joka kato vuosi on aiheutunut syistä, jotka eivät ole suomalaisten, — ne ovat joutuneet nähtävästi sellaisiksi, jotka nykyisellä hetkellä uhkaavat meitä kansallisella hajaannuksella, joka kansallinen hajaannus toiselta puolen saattaa myöskin merkitä kansallista ja valtiollista perikatoa. Tällaisissa tilanteissa täytyy niiden, jotka koettavat löytää yhtymäkohtia oikeiston ja vasemmiston välillä, etsiä yhdistäviä ehdotuksia äärimmäisyyksien väliltä, ja sellaiset eivät aina ole heti alussa yhtä

selviä kuin niiden, jotka oikealla tai vasemmalla saattavat säännöllisesti asettua järkkymättömän ultimaattumin kannalle. Keskustan suuri velvollisuus on siinä, että sen täytyy koettaa keksiä yhtymäkohtia oikeiston ja vasemmiston kesken. Onko tässä asiassa meillä löydettävissä sellainen yhtymäkohta, en tiedä. Minun vakaumukseni on kuitenkin se, että me kaikin vilpittömällä mielellä pyrimme siihen, että Suomen eduskunta tällä suurella tärkeällä hetkellä voisi esiintyä jotakuinkin yksimielisenä. Toivomme, että niitä suuria päätöksiä, joita me näinä tunteina teemme, ettei niitä tulisi kentiesi sisällinen eripuraisuuden kyykäärme jo ennakoilta myrkyttämään, siten synnyttäen entistä leimuavamman luokkataistelun. Minun käsitykseni on sellainen, että Suomen sosialidemokraateilla on epäilemättä oikeus asettaa niitä vaatimuksia, joita he äsken ed. Mäen ehdotuksen kautta esittivät oikeistolle. Näitä vaatimuksia on oikeus asettaa silloin, kun eletään vallankumoustilanteessa, ja oikeistolla on epäilemättä velvollisuuksia ottaa näitä ehdotuksia huomionsa, mutta ed. Mäen täytyy itsensäkin tunnustaa ja samoin myöskin koko vasemmiston, että nämä ehdotukset ovat sellaisia, joita mikään eduskunta ei vain muutaman tunnin harkinnan kautta voi kunniansakaan vuoksi hyväksyä. Sillä niihin sisältyy laajaperäisiä lakiehdotuksia, asioita, joita täytyy lainsäätämisen kautta järjestellä, eikä ole siis mitään oikeutta vaatia niiltä, jotka eivät ole ehdottomasti asettuneet näitten vaatimusten taakse, niinkuin ponsien taakse asetutaan, että he ilman muuta umpimähkään vaan ryhtyvät tunnustamaan sellaisia periaatteita, joita he kentiesi sitten, kun lakia ruvetaan niistä säätämään, ovat pakoitetut kieltämään.

Tältä kannalta katsoen on minun mielipiteeni se, että jos sosialidemokraatit tällä kertaa tahtovat asettua ennenkaikkea suomalaisten kannalle, heidän velvollisuutensa on myöskin ymmärtää oikeistoa, ymmärtää Suomen porvaristoa ja ennenkaikkea ymmärtää Suomen kansan nykyisen hetken vaatimuksia. Minäkin tunnen jonkun verran Suomen kansan psykologiaa. Tiedän varmaan, että Suomen kansa olisi saattanut yhtenä miehenä hyväksyä myöskin sen ehdotuksen, jonka puhemiehistö on täällä ehdottanut, sillä se ehdotus sisältää kaiken sen, mihin valtalain kauttakin pyritään. Mutta on eräitä muita seikkoja, jotka tällä kertaa tekevät sen, että eduskunnassa ei näitten ponsiehdotusten taakse nähtävästi saada niitä edustajia, jotka minun mielestäni ennen muita pitäisi siellä olla, nimittäin sosialidemokraatteja. Mutta nämä edustajat, nimittäin sosialidemokraatit, edustaen Suo-

naan valta on kukistunut, katsoo eduskunta, että Suuriruhtinaan valta on siirtynyt Suomen Eduskunnalle." Sen jälkeen pyydän erillisenä ehdotuksena esittää seuraavan ponnen: „Eduskunta päättää julistaa lain heinäkuun 18 päivältä 1917 korkeimman valtiovallan käyttämisestä Suomessa tänään voimaan astuvaksi ja noudatettavaksi.” (Vasemmalta: Tehty jo on!) Mitä tulee lakiin heinäkuun 18 päivältä, olen sitä mieltä kuin alussa jo mainitsin, että se on jo hieman myöhästynyt, mutta olosuhteitten kehittyessä sille kannalle, kuin ne nykyään ovat, olen katsonut olevani velvollinen, saavuttaaksemme jonkunlaista suurempaa yhteistä yhtymystä tähän päätökseen, tekemään tämän ehdotuksen.

Ed. Sirola: Ryhmätoverini, äsken täällä esiintynyt ed. Tokoi selitti, että tämä on historiallinen hetki. Siihen asti, kun hän sen sanoi, ei sitä olisi voinut täällä huomata ainakaan katsoen eduskunnan oikeiston penkeille. Nähdäkseni ovat herrat varsin nolon näköisiä ja se suurenmoinen ehdotus, jota he sanovat täällä esittäneensä, ei näy herättäneen heissä minkäänlaista edes ontoa kaupopuheliasuutta sen tulkitsemiseksi Suomen kansalle. Ymmärrän hyvin tämän nolouden. Me elämme vallankumouksellisessa tilanteessa ja vallankumous on aina erälle yhteiskuntapiireille ikävä tosiasia, perin vastenmielinen yllätys. Varsinkin tämän kokouksen porvarilliselle enemmistölle täytyy tämä päivä olla sangen ikävä yllätys, se kun on keskeyttänyt eräät jo valmistumassa olleet tai ehkä valmiiksi saadut kaupanhieromiset, joista ed. Alkio nyt koettaa vetäytyä pois.

Kun tämä on historiallinen hetki, ei sitä voida sivuuttaa muutoin kuin menemällä hiukan historian aloille. Tälle sukupolvelle on annettu Suomessa jo kolmas vallankumous, tapahtuma, joka on yhtä mones varoitus tämän maan vallassaoleville luokille. Ensimmäinen oli suurlakon yhteydessä 1905, toinen viime keväänä ja nyt olemme taasen tässä. 1905 suurlakon aikana olivat Suomen yläluokkalaiset sangen pehmeinä. He olivat sitä niin kauvan kun ei ollut tietoa siitä, oliko se heidän „laillinen hallitusvaltansa” Pietarissa paikoillaan, vai eikö. He olivat vähän jälkeenkin pehmeinä, olivat niin kauvan kun kansanliikkeiden jälkimainingit kävivät jonkun verran korkeina. Mutta sen jälkeen, kun tähän maahan oli tuotu heille turvaksi joukko pistimiä ja lisäksi kotimaassa hiottu sapeleita, uskalsivat he syödä sanansa, juhllalliset lupauksensa rikkoo. — Onko torpparikysymys järjestetty 12 vuoden kuluessa niiden vahvojen lupaustenkaan perusteella, joita silloin annettiin? Ei. — Silloin vannoiivat por-

varillisten puolueitten puhujat maaseudulla, että kunnallinen äänioikeusuudistus toteutetaan muutamana viikon tai kuukauden kuluessa. On kulu-
nut 12 vuotta! Työväen suojelulakeja tarjottiin ja tyrkytettiin siltä taholta silloin, mutta kului-
pa aikaa ennenkuin vähäistäkään tulosta alkoi tulla. Me muistamme kieltolakikysymyksen ja niin monen muuta. — Nämät ovat kaikki taustana nykyiselle tilanteelle. Sodanaikainen olo-
tila tässä maassa oli kaiken sen edellä käyneen porvarillisen politiikan tulos, kukka ja kruunu, ja että se aika oli tämän kansan elämässä suurimman häpeän aika, sitä ei kukaan nykyaikanakaan kieltäne, saatikka sitten historia. En tiedä, täy-
tyykö sitä tässä kokouksessa hiukan kerrata muistin virkistämiseksi. Mutta tarvitseehan mainita ainoastaan elintarvekurjuuden ja kaiken, mikä sen yhteydessä on tapahtunut. Niin vanhoillista maata ei ole täällä eikä tuolla puolen Atlantin. että niiden kunnallishallinnot eivät olisi ryhtyneet joi-
hinakin toimenpiteisiin elintarveasiain järjestämiseksi. Suomessa saatiin sitä odottaa. Meiden kunnallisherrat kaupungeissa ja maantaa-
miehet maaseudulla selittivät, että he ovat „vapaa-
kaupan” kannalla, eivätkä puutu koko kysymykseen, eivät välitä, jos täällä oleva virallinen hallitus joitakin rajahintoja tai muuta yrittä-
kin säädellä. Vetäytyen tuon tekosyyntä taakse laiminlyötiin niinkin yksinkertaisten asiain järjes-
telyt kuin olisi ollut muutamien lippujen jakelu suurkaupunkien asukkaille, josta hävittömästä laiminlyönnistä on ollut jonottamiseen pakotetuille seurauksena suunnaton määrä sairautta, työ-
päiväin tuhlauksia, kurjuutta ja kuolemantapauksiakin. — Ja koko sen ajan ilkkuivat kunnallista valtaa pitävät sille tilalle, johon he yhdessä maailmantilanteen yhteydessä olevien seikkain kanssa olivat onnistuneet kytkemään tämän maan köyhälistön, rajoittaen sen toimintatilaisuudet, estäen sitä kylissä, kunnissa ja muissa pienemmissä pii-
reissä käyttämästä edes kainoakaan itsemääräämisoikeutta. Kun oltiin vailla kansan valtaa pienessä, oltiin niissä oloissa vailla kaikkea. Se oli tämän kansan häpeä, s u u n n a t o n h ä p e ä.

Mutta tulipa sitten keväinen vallankumous ja taasen vaahivat herrat. Punaiset rusetit ilmes-
tyivät rintaan ja kauniit sanat huulille. Mutta mielessä oli se, mitä ed. Ingman täällä vähän toisessa merkityksessä, mutta kuitenkin sattuvasti sanoi: että kunnan tästä päästäisiin muutaman viikon ylitse. (Vasemmalta naurua.) Mutta sitä herrojen epävarmuutta ei kestänyt kovin kauvan, sillä tavallisella suomalaisella hyväntahtoisuudella otti sosialidemokraattinen puolue pitääkseen järjestystä maassa ja herrat rauhoittuivat varsin

pian ja arvelivat, että ehkä tästä nyt päästäänkin eteenpäin, varsinkin kun heille mieluisat vallat vahvistuivat Pietarissa. Olin tässä salissa sivullisena puolen vuotta sitten ja kuulin silloisen hallitusmiehen, toverini Tokoin puheen ja katselin sen vaikutusta. Sitä imarreltiin ja kiitettiin, varsinkin oikeistossa. Siinä oli kyllä sanottu yläluokalle vakava velvoitus, että nyt on ymmärrettävä, että on myönnytysten aika. Mutta sellaisia kauniita puheita voivat herrat itsekkin omilta puhujalavoiltaan joskus pitää. — Minä odotin erästä asiaa, odotin sitä, mitä olemme koettaneet tänä iltana saada aikaan, odotin keskustelua hetken ohjelman perusteista. Mutta se jäi tulematta. — Nyt ainakin ymmärrämme, että olisi ollut tarpeen. Eräs seikka oli tosin silloin omiaan jonkun verran korvaamaan sitä keskustelua. Tokoi hallitusmiehenä selitti näet, että silloisen hallituksen politiikka on eduskunnan politiikkaa ja tässä istui tuolirivin täydeltä henkilöitä, jotka vaieten ainakin hyväksyivät tämän ilmoituksen. (Vasemmalta: Se oli kasku.) Suuri osa näistä henkilöistä joko silloin jesuiittamaisesti vaikenä tai myöhemmin rikkoi silloin vaieten antamansa lupauksen.

Sen jälkeen minä en ole ollut täällä, mutta olen ollut tilaisuudessa katselemaan tämän maan asioita hiukan sivultapäin ja eräs seikka on ollut erityisen huomattava, se että pitkin kesää on täältä maasta lähetetty ulkomaille yhä hälyyttävämpiä sähkösanomia, joitten tarkoituksena oli alentaa tämän kansan arvoa ulkomaitten silmissä. Ja „anarkia Suomessa” tuli pysyväiseksi uutisotsikoksi ulkomaisissa lehdissä. Jokainen kylätappelu silloin antoi aihetta tuollaiseen sähkösanomaan. En olisi muuten välittänyt tässä näitä juttuja mainita, mutta teen sen, kun niitten yhteydessä sattui eräälle Ruotsin porvarilliselle lehdelle sellainen neronvälähdys, että se rupesi Ruotsin sanomalehdille opettamaan yhteiskunnallisen käsityksen alkeita. Se sanoi, että mitä te rähisette siitä anarkiasta Suomessa, oletteko ottaneet selvää, mitä se on: — Kunnallinen riitakysymys Tampereella, kunnallislakko Raumalla, kunnallislakko Turussa, kunnallislakot siellä ja täällä ympäri maan. Ettekö ymmärrä, että Suomessa ei ole minkäänlaista kunnallista kansanvaltaa, eikä suurilla joukoilla minkäänlaista osaa kunnallishallinnossa! Onko ihme, että tyytymättömyys purkautuu esille jollain tavalla! — Ruotsissa oli silloin myös kunnallinen äänioikeusagitatio käynnissä ja vasemmistolainen liberalilehti tällä tavalla kokosi itselleen kannatusta tätä uudistusta tahtovien joukosta. Mutta sillä ruotsalaisella porvarilehdellä oli tosiaankin sen verran järkeä, mitä suomalaisilta porvarilehdiltä turhaan saa hakea. Sen sijaan,

että täällä olisi tehty, mitä olisi voitu, sisäisen uudistustoiminnan aikaansaamiseksi, on täällä taasen odotettu „muutaman viikon” menoa ja hiottu sapeleita ja odotettu apua ulkoapäin eikä ainoastaan yhdeltä taholta.

Ed. Alkio puhui komeita sanoja siitä, että meidän pitäisi löytää toisemme. — Suomen yläluokka ja Suomen työväestö ovat aina tällaisten kumouskausien jälkeen „löytäneet toisensa” — luokkataistelussa jyrkästi vastakkain. Sitä toistensa löytämistä tarjoo ed. Alkio meille taas nyt. Ed. Ingmanilla oli — miten minä sanoisin — „malttia” lausua tyyri „arvonantonsa” niitä suuria kysymyksiä, — vaikka ei niitten ratkaisua — kohtaan, jotka tässä meidän ohjelmassamme ovat esitetyt, mutta ed. Alkio selitti, että niihin yhtyminen olisi „periaatteista luopumista”, että sellaisen vaatiminenkin on „itsekkyyttä” ja ettei täällä muka ruveta tyydyttämään sosialistisen puolueen „äärimäisiä” vaatimuksia ja „ultimaattumia”. Mutta hyvät herrat, nämä meidän vaatimuksemehan ovat tavattoman kainot. Tässä lausunossamme puhutaan esimerkiksi elintarvekurjuuden vastustamisesta ja sanotaan, ettei täällä maassa pitäisi tulla puutteen työmiehelle yhtään aikaisemmin kuin suurimmillekaan herroille ja keinoteliijoille. Mutta hyvänen aika: jos tässä maassa on leipää vähän, niin ensi sijassa se kai kuuluu sen tuottajille, työläisille. Kysymys siitä, onko siitä mitään jääpää keinoteliijoille, on myöhäisempi murhe. Kainossa ehdotuksessamme pyritään siihen, että työläiset saisivat omia tuottamiaan leipiä rinnan niiden kanssa, jotka eivät ole niitä tuottamassa olleet. — Työttömyyden torjumisvaatimuksemme on niitä mitä kainoimpia porvarillisia uudistuksia, joita missä maassa tahansa tavallisinakin aikoina esitellään ja välttämättömäksi tunnustetaan. Kunnallisen uudistuksen välttämättömyydestä tänä, sanoisinko silmänräpäyksenä, olen jo edellä puhunut. Se on keskeisimpiä mitä tässä vaatimuksessa on. Virkavaltaisuuden kukistaminen on kiireellisen välttämätön. Tämä maa on niin nopeasti kuin voidaan rakennettava demokratian, kansanvallan kannalle: kylästä, kunnasta, kihlakunnasta, piiristä koko maata käsittävään järjestykseen asti. Ja samallaisia yksinkertaisia, porvarillisillekin lukijoille helppotajuisia ovat nämä vaatimukset. Niiden lievyttä vastaan voisi tehdä huomautuksia. Mutta ne ovat vain minimivaatimukset eikä niiden luulisi porvariakaan tämänöisenä hetkenä arveluttavan.

Kysymys on siitä, ymmärtääkö tämä eri ryhmistä kokoonpantu edustajakokous tämän hetken merkityksen. Minä olen sitä mieltä, että vain joku poliittinen julkilausuma, jonka aika oli jo aikai-

semmin ja joka silloin lausuttiin, ei tällä hetkellä riitä, vaan on sanottava, että tämä maa tarvitsee perinpohjaisen kansanvaltaistuttamisen viipymättä ja suurimpia keinoja käyttäen. — Eikähän tämä tule yllätyksenä niille, joilla on sen verran poliittista hereilläoloa, että lukisivat vastustajainkin sanomalehtiä. Tämä on ollut toista viikkoa siten Työmieheissä julaistuna, ja minä suosittelisin sen lehden lukemista joskus porvarillisillekin; siitä saattaisi jotain oppia.

Eikä tämä meidän ehdotuksemme ja vaatimuksemme ole syntynyt eilisestä tähän päivään siirtäessä. Ei se ole „tilanteella keinottelemista” eikä muuta sellaista, mistä täällä on varotettu. Se on johdonmukainen tulos kaikesta siitä kehityksestä, mikä tässä maassa on tapahtunut, ja jota nälkä ja uhkaava kurjuus ovat viime päivinä yhä nopeammaksi kiihdyttäneet. Me vain sanomme sen julki ja olemme sen sanoneet toista viikkoa sitten tässä samassa muodossa. Me olemme sen esittäneet Kerenskin hallituksen ollessa vallassa ja jos joku kornilovilainen tulee muutaman päivän kuluttua, niin se ei muuta tätä meidän vaatimustamme. (Vasemmalta: Oikein!). — Että me olemme tarjonneet venäläiselle todelliselle demokratialle rehellistä sopimusta vapaiden sopimuskumppanien kesken, sitä ei voitane täällä toiseksi tulkita.

Asema on todellakin vakava ja eräänlainen suurikin häpeä saattaa kohdata niitä, jotka eivät sitä nyt käsitä. Parlamenttaarisen puhettavan puitteisiin ei tahdo mahtua kaikki se, mitä on tällä hetkellä mielessä. Vuosisatojen vääryydet torpparimaailmassa, lukuisat luokkatuomiot, virkavaltainen röyhkeys, joka ei suinkaan ole vielä masennettu, varattomien anomusten pilkoilla hylkääminen niin monesti — ed. Alkio, niitä kärsineet voivat sanoa paremmin kuin tämän maan hallitsevat luokat, että „meitä on aina hallittu”, sorrettu ja riistetty — kaikki tämä keskittyneenä hetken vaatimukseen nyt huutaa, vaatii ratkaisua. Jos emme yrittäisi sitä täällä edes heikosti tulkita, niin puhuisi kuitenkin kadun parlamentti tuhatäänistä kieltänsä. (Vasemmalta: Se rupee puhumaan.)

Voidaan herättää kysymys siitä, mikä osa tällä eduskunnalla saattaisi olla tässä uudistustyössä. Kaikesta päättäen ei siltä voida odottaa mitään. (Vasemmalta: Oikein!) Me olemmekin ehdottaneet ainoastaan, että se selittäisi sen itse ja samalla kumartaisi näille kainoille uudistusvaatimuksille. Mutta me tiedämme, että tapausten kehittyessä syntyvät ne valtioelimet, jotka nämä uudistukset läpivievät. Meidän täytyy saada riidattomasti kokoonpantu kansalliskou-

saus mahdollisimman nopeasti järjestelemään niitä tämän maan asioita, joiden järjestelemisestä, nopeasta ratkaisemisesta käsitykset nopeasti tässä maassa kypsyvät nyt juuri, näiden päivien tapausten ruoskan iskujen kirveltäessä. Että nämä ajat, lähipäivät ja -viikot saattavat tulla tälle kansalle kalliiksi, että ne saattavat kysyä raskaita uhrauksia, ja johtaa, me emme tiedä, minkälaisiin tilanteisiin, sillä me olemme suurten historiallisten voimien vallassa, sen me tiedämme, mutta me tiedämme myöskin, että ed. Alkion tappelilla puheenparsilla ei tällaisia kysymyksiä ratkaista. Nyt on ratkaistava, että juuri näiden päivien kuluessa se ja se uudistus toteutetaan viipymättä, tai ei sitä toteuteta. Puheenparsien ja pelkkien poliittisten julistusten varaan ei voida nyt enää jädä. Täytyy saada niin positiivisia uudistuksia kuin mahdollista. Meillekin ovat lähimmät viikot kalliit ja mitkään uhraukset eivät ole kyllin suuret, jos niiden avulla voidaan näistä viikoista tehdä aika, mitä tämä kansa saattaa joskus kunnioittaa uudestisyntymisensä kultaisena aikana, tai sitten kirotta sitä, kuten ed. Alkio jo uhkasi, mutta se kirous ei satu tänne vasemmistoon.

Minä pyydän kannattaa ed. Mäen tekemää ehdotusta. (Kättentaputusta vasemmalta.)

Ed. Hornborg: Det kan fastslås, att trots alla de meningsolikheter, som här redan i afton framträd och som kanske under fortsättningen af diskussionen komma att framträda än skarpare, nu en viss enighet dock gör sig gällande. Nu är den stund inne, då Finlands landtdag utan meningsskiljaktighet anser ögonblicket vara kommet, då landtdagen måste, såvidt i dess makt står, taga landets öde i sina händer och fatta beslut om landets regering. Om denna enighet kunde taga sig uttryck i landtdagens beslut i kväll, så vore det, synes det mig, lyckligt. Den kamp, som sedan skulle följa rörande den form, i hvilken landtdagen vill kläda landets styrelse, skulle då blifva mindre motbjudande. Jag hälsar därför med tillfredsställelse första delen af lđgm. Alkios förslag. Den första af de två klämmar, som han framställd, borde väl, i fall det behandlades som ett fristående förslag, kunna allmänt omfattas. Jag hade själf haft för afsikt att komma fram med ett liknande. Visserligen kan jag icke fullt godkänna den stilisering lđgm. Alkio gaf den första af sina klämmar, men det gäller ju icke här formuleringsfrågor, utan det gäller sakens kärna. För egen del hade jag tänkt föreslå, att landtdagen skulle uttala, att enär intet organ för första statsmakten i Finland för närvarande exi-

sterar, ankommer det på Finlands landtdag att i enlighet med landets författning och grundlag fatta beslut om sättet för första statsmaktens utöfning.

Men såsom den andra frågan står frågan om formerna, och där bryta sig meningarna skarpt mot hvarandra. Ingen tänkbar utväg kan under nu rådande förhållanden betecknas såsom lycklig och tillfredsställande. Af hela det vidt omfattande förslag, som från socialdemokratisk sida i dag har framlagts, är det endast en enda punkt, som har sammanhang med den fråga, som det nu gäller för landtdagen att afgöra, och det är det socialdemokratiska partiets fordran på 18-juli-lagens erkännande såsom grundlag. Det är naturligtvis onödigt och opåkalladt att nu återupptaga diskussionen om denna lag. För egen del har jag icke sedan den 18 juli haft någon anledning att ändra den uppfattning, som jag i somras gaf uttryck åt. Nu som då är jag af den uppfattningen, att 18-juli-lagen upphäfver en grundprincip i vår författning, principen om statsmaktens delning, och att den sålunda rubbar grunden för vårt statsskick. Den kommer, om den verkligen blir erkänd såsom gällande grundlag, att utgöra ett svårt hinder för vår kommande nya regeringsform. Det är nämligen fåfängt att tro, att 18-juli-lagen skall betraktas såsom provisorisk, såsom interimistisk, och utan vidare få gifva vika för den nya regeringsformen. Det finnes ingen objektiv grund för en sådan tro, men många mot en sådan.

Det har sagts af flere talare, att landet nu upplefver en historisk stund. Det synes sannolikt, att 18-juli-lagen nu går mot sitt definitiva erkännande, och det är verkligen en historisk stund. Det innebär helt enkelt, att en del af vårt folks gamla rätts- och kulturarf nu kastas öfver bord och att vi länka in på opröfvade vägar. Enligt den mening, som jag företräder, betyder detta ett steg tillbaka, om också — det få vi naturligtvis hoppas och förutsätta — ett tillfälligt steg. För öfrigt är det ju klart — och det har mången gång sagts — att den ryktbara lagen af den 18 juli binder oss vid Ryssland på ett sätt, som icke för närvarande kan vara önskligt. Det skulle icke förvåna mig personligen, om denna lag också i detta hänseende skulle komma att visa sig vara ett svårt hinder för den framtida regleringen af vårt lands ställning såsom en oafhändig stat. Nu har från socialdemokratiskt håll med mycket eftertryck gjorts gällande, att ifrågavarande lag i själva verket varit i kraft alltsedan den 18 juli. Denna med pondus framförda uppfattning ter sig i icke ringa grad komisk i belysning af den hållning,

som landtdagens starkaste parti tidigare vid olika tillfällen intagit. Denna omständighet har här tidigare af ldgm. Schybergson framhållits. Den högljudda och eftertryckliga yrkan på att 18-juli-lagen skall betraktas såsom en lag, som varit i kraft redan i flere månader, hvilken i kväll har framförts af ldgm. Tokoi, verkar egendomlig som kontrast mot den snöppliga tystnad, med hvilken i tiden påbudet om landtdagens upplösning till min och mångas förvåning mottogs af det socialdemokratiska partiet. Sedan dess hafva vi gått till nya val, sedan dess hafva vi i månader låtsat som om 18-juli-lagen icke hade funnits till, och nu skall den plötsligt utan vidare kallas till lif igen.

Ur rent formell synpunkt är lagen af den 18 juli själfallet icke grundlag. Enligt den grundlag, som angifver, huru grundlag stiftas i Finland, kan sådan icke stiftas utan att den af första statsmaktens organ stadfästes. En sådan stadfästelse har ju icke ägt rum. Häremot kan naturligtvis invändas, att den första statsmakten har saknat ett organ i Finland. Men under sådana förhållanden ligger det väl i sakens natur och borde särskildt vara själfallet för det parti, som alltid för på tungan talet om folkets rätt, om folkets suveränitet, att man skulle beträffande en lag af sådan genomgripande betydelse för vårt statsskick vädja till nya val och att lagen skulle anses gälla först om en landtdag, framgången ur nya val, också antager den. Nya val hafva nu ägt rum, och ldgm. Tokoi har med kraft uppmanat oss att lyssna till folkets röst, att aflyssna folkets mening, folkets vilja. Om jag gör detta, om jag tager hänsyn till mina valmäns uppfattning, så är jag icke blott berättigad, men direkt skyldig att rösta emot lagen af den 18 juli. Det folk-element, som jag representerar, har åtminstone icke ställt sig på den ståndpunkt, som enligt ldgm. Tokoi representerar det finska folkets enhälliga uppfattning.

De sociala reformkraf, som beröras i socialdemokratiska landtdagsgruppens stora deklaration, äro en sak för sig, eller egentligen många saker, och ha icke något sammanhang med den fråga det nu gäller att afgöra. Det tjänar därför till ingenting att nu uttala sig om dem. Emellertid måste jag tillbakavisa en beskyllning, som ingår i den nämnda deklarationen. Där säges, att de borgerliga partigrupperna söka beröfva Finlands folk de vinningar, som den senaste landtdagens verksamhet bragt detsamma, och i detta sammanhang nämnas där kommunallagarna och lagen om 8 timmars arbetsdag. Detta påstående är obefogadt. Den socialdemokratiska landtdagsgruppen vet

mycket väl, att om det nu gällde att ånyo behandla frågan om kommunallagarna och lagen om 8 timmars arbetsdag, skulle majoritet för dessa lagars antagande fås i landtdagen.

Hvad lifsmedelsfrågan beträffar, vill jag framhålla, att denna fråga är minst lika bekymmersam för den del af landets befolkning jag representerar, som för öfriga delar af vårt folk, kanske mera bekymmersam, ty af det svenska folkelementet utgöres en vida större procentats af stadsbor än hvad fallet är med den öfriga delen af nationen. Om denna fråga kan på tillfredsställande sätt ordnas, torde vi väl alla finna det synnerligen lyckligt. Det kan hända, att just i detta afseende socialdemokraterna kunde göra hela vårt folk en stor tjänst. De kunde måhända utnyttja sina förbindelser med den ryska demokratin i syfte att möjliggöra lifsmedelsimport från Ryssland. Detta vore en för hela vårt folk nyttig användning af de socialdemokratiska relationerna till Ryssland.

Egendomligt förefaller det af flere socialdemokratiska talare framförda bestämda yrkandet på en folkförsamling, en konstituerande nationalförsamling. Det förefaller särskildt egendomligt nu omedelbart efter dessa val, som återigen ha samlat i hufvudstaden en den mest demokratiska samling representanter, som världen öfver hufvudtaget har att uppvisa. Om någon representation på jorden kan betecknas såsom en nationalförsamling, så är det vår. Nu vill man emellertid sänka valmännens ålder till 20 år och göra ett försök. Misslyckas detta försök, d. v. s. gifver det icke en socialdemokratisk majoritet, vill man troligen sänka åldern till 18 år och göra ett nytt försök.

Ldgm. Sirola har firat denna historiska stund med några historiska betraktelser. Mot historiska betraktelser är ju i en diskussion sådan som den för närvarande pågående egentligen knappast skick att rikta anmärkningar. Jag vill dock säga, att det förefaller mig något förvånande att från socialdemokratiskt håll höra en mot de borgerliga riktad förebräelse, gående ut på, att dessa skulle hafva sökt stöd hos Rysslands militärmakt.

Ed. A h m a v a r a: Nuorsuomalainen eduskuntaryhmä kannattaa puhemiehistön ehdotusta siitakin syystä, koska nykyisissä oloissa ei ole tarvis tehdä niitä rajoituksia itsemääräämisoikeuksiimme, joita valtalaisissa säädetään. Kannatan siis puhemiehistön ehdotusta.

Ed. W r e d e: Det är icke min afsikt att yttra mig angående hr Mäkis förslag, men då ldgm. Alkio framställt ett förslag, hvilket motiverats med en, såvidt jag kan förstå, uppriktig önskan att åstadkomma samstämmighet i den viktiga fråga,

som nu föreligger, ber jag att därom få yttra några ord.

Efter det andragande, som här nyss hölls af hr Hornborg och om hvilket jag kan helt och hållet förena mig, behöfver jag icke vara mångordig. Hr Alkios förslag är utan tvifvel välment, men har det mot sig att det går utom ramen för vår konstitution. Hr Alkio föreslår först och främst ett uttalande af innehåll att, sedan kejsaren och storfurstens makt upphört, landtdagen förklarar, att denna makt har öfvergått på landtdagen, och vidare att landtdagen skulle besluta kungöra lagen af den 18 juli 1917 att från denna dag träda i kraft. Det förslag, som talmanskonferensen här framställt, stöder sig på 38 § i R. F., och, såvidt jag förstår stadgandena i denna paragraf, gifver den landtdagen under en sådan situation som den närvarande rätt att bestämma angående högsta maktens utöfning. Men dessa stadganden gifva icke landtdagen rätt att härvid tillägga sig själf utöfningen af denna makt. Beträffande hr Alkios första kläm kan jag därför såtillvida förena mig med hr Hornborg, att i den formulering hr Hornborg framställde, nämligen att det ankommer på landtdagen att besluta om sättet för högsta maktens utöfning, den vore fullkomligt riktig, men såsom hr Alkio formulerade densamma, är den, ehuru sväfvande, sådan, att den icke kan godkännas. Hvad beträffar hr Alkios andra kläm, så innebär den, att den af landtdagen antagna lagen skulle enligt landtdagens beslut kungöras eller promulgeras till efterrättelse utan att förut hafva blifvit stadfäst af den s. k. första statsmakten. Detta är ju nu, såsom enhvar i denna församling bör veta, icke öfverensstämmande med vår statsförfattning och knappast med någon statsförfattning alls. För att en lag skall kunna promulgeras till efterlefnad måste den först vara stadfäst. Denna kläm är därför enligt min tanke sådan, att någon proposition angående densamma icke torde kunna uppställas, när den går ut på något, hvarom landtdagen enligt landtdagsordningen icke kan besluta. Men äfven om klämman vore annorlunda redigerad, äfven om den innebure ett förslag, att landtdagen bör besluta att själf stadfästa lagen, så ginge den äfven i detta fall utom ramen för vår statsförfattning, ty en af grundprinciperna i denna är att det icke är samma statsorgan, som den folkrepresentation, hvilken antagit en lag, utan ett annat statsorgan, som stadfäster lagen.

På grund häraf är det, äfven om talmannen skulle anse sig kunna uppställa proposition angående hr Alkios förslag, alldeles omöjligt för den, som vill hålla sig till vår grundlag att förena sig om detsamma.